

ESTERHÁZY PÉTER

Az olvasó országa

Esszék, cikkek

2003–2016

Szerkesztette
TÓTH-CZIFRA JÚLIA

© Esterházy Péter örökösei, 2018

A SZÍV: AVAGY AZ ELTŰNT IDŐ NYOMÁBAN

Egy lehetséges kezdés: Négy őszes öregúr a nyugdíj határán, ki előtte, ki utána, ki éppen kezdi (ez olyan, mint a tizenegyes; mintha az ember, a hajdani tévériporter szép szavával, „bátran betörne a büntetőterületre”, hullna azonnal egy Robbenként alá, falt volt?, nem volt falt?, és főként fütyült-e „a síp szigorú gazdája”?, belül vagyunk?, kívül vagyunk?, megadja?, mindenhol múlik az idő, a tizenhatoson belül is, kívül is, sőt a lelátón is – így most nehéz lesz visszatérni a főmondathoz, de próbáljuk meg, szóval négy őszes öregúr) tartott a festői Rovinj fele.

Asszonyok, gyermekek, unokák valahol a messzi távolban maradtak, és ez volt a túra lényege, a szíve: négyen együtt, egyedül. Senki más, se rokon, se barát, csak ők. Mert senki más nem tartozott *így* össze. Egy asszony (meg persze egy férfi) kapcsolta őket örökre össze: az anyjuk.

A négy egyike elvileg értett a futballhoz, nemcsak a Csillaghegyi Munkás Torna Egyletnek volt (volt vala) igazolt játékosa, ahogy a másik három, hanem kicsit följebb is futballozott – hogy régi emlékek sebeit tépjük: csatárként hozta a null–nullás döntetlenhez a nullát a ’86-os mexikói vébén, ama legendás irapuatói 0:6 alkalmából. De nem csak ezért tiszteljük.

Kicsit nyomasztott Malonyai szerkesztő úr fölkérése, ír-nék a vébéről, ezért azonnal kineveztem egy cédulát vébénaplónak, hogy majd abból könnyen és szakszerűen (!)

megírható lesz a kívánt 6500 leütés. De aki próbált már Rovinjban jegyzetelni, az megért engem – szóval ebből nem lett semmi, vagy majdnem semmi lett, lényegében csupán ez a szép kezdés a négy testvérrel, ahogy loholnak az eltűnt idő nyomában.

Mindent a meccseknek rendeltünk alá, sört, tengert, kalamárit (ebben a sorrendben, és újra előlről). Nagy szerencsénkre nem láttuk a spanyolok hollandok általi kivégzését. Negyven évvel ezelőtt mindenestül a hollandoké voltunk, a győzelem pedig rendre, a linekeri maxima értelmében, a németeké. Az élet kemény, tanulgattuk. (Lineker most is mondott egy jót, egy variációt, valami olyasmit, hogy Thomas Müller eldöntötte a mérkőzést, amint azt a Müllerek szokták.) Ám közben, ahogy léptenyomon tapasztalni kényszerülünk, múlik az idő, vagyis múlt az idő, és lassan megfeledkeztünk a hollandokról, bizony, elfordult tőlük a szívünk. Most akkor talán itt az idő, hogy visszaforduljon. Fordulj, szív. De nem fordul.

Nadeakkor, szúrt bele mondott szívbe (akár a horvát alkonyi nap sugara a megfáradt, kötőhártya-gyulladásos öreg szemekbe), nadeakkor kinek fogunk mi itten drukkolni, kiért élünk-halunk, és így tovább, lendületesen?

Könnyű volna a válasz, ha nem az volna a magyar futballban, ami van. Mert arra az újságírói kérdésre, hogy kinek drukkolok a vébén, gondolkodás nélkül azt szoktam válaszolni (megjegyzem, a Fidesz kétharmados segítségével nélkül! – én már akkor magyar voltam, amikor ők még meg sem születtek), hogy a magyaroknak, kinek másnak, és hogy kicsinyes ellenvetés volna erre megjegyezni, de hát hogy ki sem jutottunk a vérére. (De hogy *ennyire* nem jutottunk ki, azt nem gondoltam volna. Eltűnt a magyar futball ideje, nincs. Nem tudunk olyan kiválasztási rendszert elgondolni, megbundázni, amely szerint

reménykedhetnénk. A Vatikán válogatottját is csak úgy vernék meg, ha ott kizárólag püspöktől fölfelé játszhatnának. És még ez se biztos, mert velük volna a Szentlélek. A tengerpart könnyelműségében egyszer elhangzott az a kérdés[em] is, hogy van-e magyar futballkultúra. Nem részletezném a kemény választ.) Szóval, akkor kinek. Sététen nézett a négy meglett magyar ember maga elé. Az elvileg a futballhoz értőre pillantottunk, mi, maradékok. Nos, Marcika?! Senkinek, hajtotta le az mélabúsan a fejét. Senkinek, az baj. Megöregedtünk. A belgáknak, próbálkozott a harmadik számú testvér, de ő mindig is ilyeneket szokott mondani. Na igen, az igazi belgák.

*

De hol van már Rovinj, s hol a csoportmeccsek? Mint-ha örökké lett volna, mindig, a kezdetektől fogva ez a vébé. Alig emlékszünk valamire konkrétan, meccsek összefolynak, álmok és félálomok és valódi emlékek keverednek. Mintha itt lettek volna az angolok is. Rooney, ez a hentesbe ojtott Rilke. Vagy mégse? Angolok, olaszok, spanyolok, oroszok. Valami rémlik. Egyet biztos nem felejtünk el, azt a 7:1-et.

Megváltozott tőle a világ. Emlékszem, amikor olyan harminc évvel ezelőtt, 1985-ben megmutattam a fiamnak a brazilokat. Akkor voltam drukkerként és apaként is a csúcson: „Nem a nagybátyját akartam megmutatni, hanem a brazilokat. Mert hideg van, Brazília meg megszűnik. 1986-ban volt magyar csapat utoljára vb-n, az azt megelőző két év teli volt gyönyörű meccsekkel. Föléledt bennem a régen halott szurkoló. És eljöttek a brazilok is. Hajnalban kellett volna a jegyért sorba állni, ha nem lettek volna *insider* lehetőségeink. A fiam (az a fiam) akkor vízilabdázott, vagyis folyamatosan hencben töltötte az életét. Nem volt ez nekem könnyű.

Szóval hogy mi a brazil.

Azt akartam a fiamnak elmagyarázni, hogy a világ nem egy siralomvölgy. Hogy végül is nem az. Hogy itt vannak a brazilok, akik nem reálisak, de vannak. És minden igaz, amit hiszünk róluk, a légstopok, a sarkalások, a tánc, a homok, a Copacabana. A remény. A barna nők. A karnevál. Jó, az élet persze nem karnevál. De hogy csak ennyi volna, amennyit látunk, tét nélküli edzőmeccsek saras, szürke külvárosi edzőpályákon – hát ez se igaz! Hogy ennél több van bennünk. Ne tévesszen meg, fiam, hogy olvad a hó, maszatos a környék, bokáig ér a sár, ha meg kiszárad, mindent belep a por – mindannyiunkban van egy darab brazilia, napfényország, csak rendre elfeledkezünk erről ebben az ún. kontinentális éghajlatban. Én nem egy újabb kibúvóról beszélek, nem az öncsalás egy aktuális és kellemes változatáról, ez a *brazilia*, a szívünkben, nem az álmok világa, ahova a rút Való elől menekülhetnénk szambázó lányok közé, hanem a bennünk lévő csoda lehetősége, a fantáziánk, a merészségünk, a vágyaink esélye, *brazilia* a fény, a bennünk rekedt vagy rejtelkedő fény...

Megtettem a brazilokat a szabadság titkos jelképeinek, ő pedig azt láthatta, hogy a nagybátyja vezényletével épp nagyon elverik ezeket a félisteneket. Így aztán ő az öcsémet tekintette félistennek. Hosszú távon nehezen tartható fikció. Bár... A szurkoló mindent tud, nem hülye, legbelül tudja a reális esélyeket, csak éppen ettől eltekint. Szurkolónak lenni költői létet jelent.”

Hát ennek a legendának van most már végérvényesen vége. De mit mondok az unokáimnak? Komolyan kérdezem. Mi lesz így az unokáinkkal?

*

Valami csak lesz. Emlékszel, mondják majd, ahogy a hosszabbításban elment a Schürle, és a Götze meg bevágta, emlékszel, hogy örült az öreg nagyfater? Emlékszem, és megint kezdte ezt a rizsát a bennünk lévő fényről. Rémes. De hát, ez csak egy gól, *nappapa*, csak egy gól... És ne tessék legyintgetni, részint kiömlik a tejbepapi, részint nincs erre már hely, túlléptük a 6500 leütést. A helyközőkkel együtt, kis onokám? Már a Messi drámai arcára sincs hely? A tiszteletre méltó fájdalmára? Hogy most lett felnőtt? Hosszú, nagypapa, hosszú.

(2014)

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Szekszárdi Nyomda Kft.-ben, 2018-ban
Felelős vezető Vadász Katalin igazgató

Felelős szerkesztő Dávid Anna
Korrektor Hradeczky Moni
A borítót Esterházy Gitta,
a könyvet Pintér József tervezte

Kiadványszám 8895
Plantin betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 3527 6